

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Quomodo accusatio sit vitiosa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super Quæstionis
sextagesimæ octavæ
articulum secundum
et tertium.

In articulo 2. & 3. Et nihil speciale scribendum occurrit, nisi quod secundum, quod regulariter fit, docet: Et in tertio tria accusationis vitia quodque vere crimina in redduntur, diligenter notent, scilicet calumnia ex malitia, prauaricatio in audulenta, & tergiversatio inordinata. Et ut intelligatur terminus, vocatur ex temeritate accusare, qui vel ex inconstitio caloris impetu accusat, non prospiciens, quod probare nequirit, vel qui audiuere credulas accusat. Ex isto autem errore decipitur ab aliquo teste idoneo, deficit in probatione, quia si promissum iudicari, & recusat, ut non testetur, consilium habuit ab aliquo doctore, quod iustitiam, quæ habet ad accusandum, cum tamē non iustitiam.

Et in responsione ad ultimum aduersas, quod princeps potest accusationem non solum a principio resutare, sed etiam in progressu abolere, si bono communi expedire hoc iudicauerit. Et ratio est, quia accusatio ad commune bonum ordinatur: hoc enim sequitur, quod ille qui curam communitatis boni habet, si talis mediū ablationē ad finem communis boni professe magis videtur, quam ipsius positionem, aut perfectionem, possit & debeat: tale accusatio nis medium tollere: prouidendo tamen accusatori, ut sibi fiat alius satis, si aliquid illi debeat.

Sed occurrit hoc dubium, An iudex non princeps possit abolere accusationē. Et est ratio dubii, quia etiam inferior princeps iudex habet curam boni communis, cui contingit non expedire prosequi accusationem.

Ad hoc dicitur, quod hic non est quæstio de accusatione uitio, sed de defectu sita: propter remissionem, hinc propter ca-

rint criminosi, ut habet * 2. quæst. 7. alioquin si fuerint alii idonei ad accusandum, licet subditis ex charitate suos prelatos accusare.

AD TERTIUM dicendum, quod reuelare secreta in malum personam, est contra fidelitatem: non autem si reuelentur pro bono communi, est semper preferendum, est bono priuato. Et ideo contra bonum commune, nullum secretum licet recipere: nec tamen omnino est secretum, quod per sufficientes testes potest probari.

AR T I C U L V S II.
Utrum sit necessarium accusationem in scriptis fieri.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod non sit necessarium accusationem in scriptis fieri: Scriptura enim adiuuata est ad subueniendum humanæ memoriæ circa præterita: sed accusatio in presenti agitur, ergo accusatio scriptura non indiget.

¶ 2. Præter. * 2. q. 8. dicitur. Nullus absens accusare potest, nec ab aliquo accusari: sed scriptura ad hoc uidetur esse utilis, ut absentibus aliquid significetur, ut patet per * Aug. 10. de Trinitate. ergo in accusatione non est necessaria scriptura, præsertim cum Canon dicat, quod per scripta nullius accusatio suscipiatur.

¶ 3. Præter. Sicut crimen alicuius manifestatur per accusationem, ita per denuntiationem: sed in denuntiatione non est scriptura necessaria, ergo uidetur, quod neque etiam in accusatione.

SED CONTRA est, quod dicitur * 2. q. 8. Accusatorum persona sine scripto numquam recipiatur.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, quando in criminibus per modum accusationis agitur, accusator constituitur pars, ita quod iudex inter accusatorem, & eum qui accusatur, mediū constituitur ad examen iustitiæ, in quo oportet, quantum possibile est, secundum certitudinem procedere. Quia uero ea, quæ uerbotenus dicuntur, facillè labuntur a memoria, non posset iudici esse certum quid, & qualiter dictum sit, cum debet proferre sententiam, nisi esset in scriptis redatum. Et ideo rationabiliter institutum est, ut accusatio, sicut & alia, quæ in iudicio aguntur, redigatur in scriptis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod difficile est singula uerba propter multitudinem, & uarietatem retinere: cuius signum est, quod

A multi eadem uerba audientes, si interrogarentur, non referrent ea. Similiter etiam cum modica uerborum differentia sensum uariet, ideo etiam si post modicum tempus debeat iudicis sententia promulgari, expedit ad certitudinem iudicii, ut accusatio redigatur in scriptis.

AD SECUNDUM dicendum, quod scriptura non solum necessaria est pro absentiam personam, quæ significat, uel cui est aliquid significandum, sed etiam propter dilationem temporis, ut dictum est. & ideo cum dicit Canon, Per scripta nullius accusatio suscipiatur, intelligendum est de absentibus, qui peremptam accusationem mittat: non tamen excluditur, quin cum præsens fuerit, necessaria sit scriptura.

AD TERTIUM dicendum, quod denuntiator non obligat se ad probandum: unde nec punitur, si probare nequirit. Et propter hoc in denuntiatione non est necessaria scriptura, sed sufficit si aliquis uerbo denuntiet ecclesiæ, quæ ex officio suo procedet ad fratris emendationem.

AR T I C U L V S III.
Utrum accusatio reddatur iniusta propter calumniam, prauaricationem, & tergiversationem.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod accusatio non reddatur iniusta propter calumniam, per uaricationem, & tergiversationem. Quia sicut dicitur * 2. quæst. 3. Calumniari est falsa crimina intendere: sed quandoque aliquis alteri falsum crimen obiicit ex ignorantia facti, quæ excusat, ergo uidetur, quod non semper reddatur iniusta accusatio, si sit calumnia.

¶ 2. Præter. * Ibidem dicitur, quod prauaricari est uera crimina abscondere: sed hoc non uidetur esse illicitum, quia homo non tenetur ad omnia crimina detegenda, ut supra dictum est, ergo uidetur, quod accusatio non reddatur iniusta ex prauaricatione.

¶ 3. Præter. Sicut ibidem dicitur, Tergiversari est in uniuerso ab accusatione desistere: sed hoc absque iniuria fieri potest, dicitur enim * Ibidem. Si quem penituerit criminaliter accusationem, & inscriptionem fecisse de eo, quod probare non potuerit, si cum accusato innocente conuenerit, in uicem absoluat, ergo accusatio non reddatur iniusta per tergiversationem.

SED CONTRA est, quod ibidem dicitur: Accusatorum temeritas

luminiam: quoniam constat, quod iudex hoc cognoscens, etiam si non sit princeps, potest & a principio non admittere accusationes non legitimas. Et si admittit, potest ex quo legitime non sunt, abolerere, cum nulli in hoc faciat iniuriam: immo prosequendo uidetur facere iniuriam ordini iuris. Nec etiam est quæstio de accusatione, quæ ordinatur ad satisfaciendum alteri parti, quæ passa est iniuriam: quoniam constat iudicem tenei, & ad acceptandum, & ad prosequendum accusationem talem, quia teneatur ius unicuique dicere: sed quæstio est de accusatione præcisè ad commune bonum ordinata. Videtur autem mihi, quod differentia inter principem, & inferiorem iudicem in proposito sit, quod princeps potest de iure abolerere huiusmodi accusationes quando expedire uideatur bono communi, & non solum istas, sed etiam ordinatas ad satisfaciendum parti offensa: quia ipse princeps plene gerit curam communis boni, ad quod omne bonum, uel malum partis ordinari potest. Unde in littera simpliciter dicitur, Si princeps aboleuerit, iudex autem inferior potest ex episcopalia, & gnomine, hoc est, ex æquitate, & alteri iudicio non admittit a principio accusationem legitimam pro communi bono, si uidet illam communi bono perniciosa, ut potest si causatua seditionis propter conditiones accusati est, uel propter aliquid huiusmodi. Inchoatam autem abolerere, si aliter non potest sustinere commune bonum, suspendendo prosecutionem, uel dissimulando, potest: quia lex archæ potestatis pro communi bono saluando prætermittenda est, & usurpanda est quod dammodo maior potestas, quæ communi bono, necessaria tunc est, & soli iuris ordinis nocet, si tamen nocet.

Ad 1. arg.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.

Ar. 1. q. 3. 33. art. 7.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.

Loco punitur dicitur.

2. q. 3. cap. si quem penituerit.

ritas tribus modis detegitur. Aut enim calumnian F tur, aut prauaricantur, aut tergiuerantur.

Art. 1. huius
quasi.

Respon. Dicendum, qd sicut * dictum est, accusatio ordinatur ad bonum commune, quod intendit per cognitionem criminis. Nullus autem debet nocere alicui iniuste, ut bonu commune promoueat: & ideo in accusatione duplici rone contingit esse peccatu. Vno modo ex eo, qd aliquis iniuste agit contra eum, qui accusatur, crimina falsa ei imponedo, quod est calumniari. Alio modo, ex parte reipublice, cuius bonu principaliter intenditur in accusatione, dum aliquis impedit malitiose punitione peccati. Quod iteru dupliciter contingit. Vno modo fraude in accusatione adhibendo: & hoc pertinet ad prauaricationem. Nam prauaricator dicitur quasi varicator, qui aduersam partem adiuvat, prodita causa sua. Alio modo, totaliter ab accusatione desistendo, qd est tergiuerfari. In hoc enim quod desistit ab hoc quod coeperat, quasi tergum vertere videtur.

Ad Primum ergo dicendum, qd homo non debet ad accusationem procedere, nisi de re omnino sibi certa, in qua ignorantia facti locum non habeat. Nec tamen qui falsum crimen alicui imponit, calumniatur, sed solum qui ex malitia in falsam accusationem prorumpit. Contingit enim quandoque ex animi leuitate ad accusationem procedere, quia scilicet aliquis nimis faciliter credit, quod audiuit: & hoc temeritatis est. Aliquando autem ex iusto errore mouetur aliquis ad accusandum, quae omnia secundum prudentiam iudicis debent discerni, ut non prorumpat eum calumniatum fuisse, qui ex leuitate animi, uel ex iusto errore in falsam accusationem prorupit.

Ad Secundum dicendum, qd non quicumque abscondit uera crimina, prauaricatur: sed solum si fraudulenter abscondit ea, de quibus accusationem proponit, colludens cum reo, proprias probationes dissimulando, & falsas excusationes admittendo.

Ad Tertium dicendum, quod tergiuerfari est ab accusatione desistere, omnino animum accusandi deponendo non qualitercumque, sed inordinate. Contingit autem aliquem ab accusatione desistere ordinate absque vitio dupliciter. Vno modo in ipso accusationis processu, si cognouerit esse falsum id, de quo accusauit, & si pari contentu se absoluit accusator, & reus. Alio modo, si princeps, ad quem pertinet cura boni communis, quod per accusationem intenditur, accusationem aboleuerit.

ARTICVLVS IIII.

Utrum accusator, qui in probatione defecerit, teneatur ad penam talionis.

4. di. 41. art. 5. q. 2. ad 1. Et quod. 11. arti. 13. enr.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod accusator, qui in probatione defecerit, non teneatur ad penam talionis. Contingit enim quandoque aliquem ex iusto errore ad accusationem procedere, in quo casu iudex accusatorem absoluit, ut dicitur * 2. quaest. 3. non ergo accusator, qui in probatione defecerit, teneatur ad penam talionis.

* 2. q. 3. cap. Si quem pernituit.

¶ 2. Praet. Si poena talionis ei, qui iniuste accusat, sit iniungenda, hoc erit propter iniuriam in aliquem commissam: sed non propter iniuriam commissa in personam accusati, quia sic princeps non posset hanc poenam remittere: nec etiam propter iniuriam illatam in rempublicam, quia sic accusatus non posset eum absolueret. ergo poena talionis non debetur ei, qui in accusatione defecerit.

¶ 3. Praet. Eidem peccato non debetur duplex poe-

na, secundum illud Naum. 1. Non indicabitur in ipsa: sed qui in probatione defecerit, non remittitur, secundum illud * Geasij 2. pp. quam animas per poenitentiam saluare potest, infamiam tamen aboleret non possunt. teneatur ad poenam talionis.

Sed Contra est, qd * Adrianus Pappadri pbauerit qd obicit, poena qua intrat, ipse est, accusator in causa accusationis committens intendens ad poenam accusati. Ad iustitiam pertinet, ut inter eos iustitia aequalitatem tuar. Iustitia autem aequalitas hoc requirit mehtum quod quis alteri intrat, ipse pro eodem: & ideo iustum est, ut ille qui per tionem aliquem in periculum grauis periclit, ipse etiam similem poenam patatur.

Ad Primum ergo dicendum, quod sic soph. dicit in 3. Ethico. In iustitia non semper petit contrapassum simpliciter: quia mittit, an aliquis uoluntarie, uel inuoluntarie datur. Voluntario autem debetur poena, licet tario debetur uenia: & ideo quando inuoluntarie uerit aliquem de falso accusate non volentis, sed inuoluntarie propter ignorantiam isto errore, non imponit poenam talionis.

Ad Secundum, qd ille qui male accusat, contra personam accusati, & contra rempublicam.

Vnde pp utrumque punitur. Et hoc est Deut. 19. Cumque diligentes sumus perferimus, nerint falsum testem dixisse contra fratrem mendacium, reddent ei sicut frater suus trauit: qd pertinet ad iniuriam personae. Et potest ad iniuriam reipublicae subditur. Et aliter de medio tui, ut audientes ceteri timore, & nequaquam talia audeant facere. Si uero men personae accusati facit iniuriam, debet censeri: & ideo accusatus, si innocens fuerit, iniuriam suam remittere, maxime si non accusauit, sed ex animi leuitate. Si uero non innocens desistat propter aliquam causam aduersario, facit iniuriam reipublicae, potest ei remitti ab eo, qui accusator, licet remitti per principem, qui curam reipublicae.

Ad Tertium dicendum, qd poenam talionis accusator in recompensari non debet, sed poenam inferre intendat: sed poena inferretur propter malitiam, ex qua calumniae committitur, & non aboleret infamiam: quandoque tamen infamiam aboleret. Vnde & Papa potest infamiam aboleret. Et qd dicit * Papa Calixtus infamiam aboleret non possunt, intelligitur infamiam facti, uel quia eam aboleret aliquis expedire: uel etiam loquitur de iniuria in iudicem civilem, sicut dicit 7. Quarta.

QVAESTIO LXX.

De peccatis, quae sunt contra iustitiam, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de peccatis, quae sunt contra iustitiam ex parte rei.